

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

23. SEPTEBRĪ

Nr. 38 (349)

Miera piekritēju Latvijas republikaniskās konferences REZOLUCIJA

Mēs, Padomju Latvijas darbaļaužu vienprātīgi izvēlētie delegāti, sapulcējušies savā republikaniskajā miera piekritēju konferencē, izpildot latviešu tautas nelokāmo gribu, to vīriešu un sieviešu, jauniešu un sirmgalvju, pilsētu un socialistisko lauku darbaļaužu vārdā un uzdevumā, kas mūs šurp sūtījuši, dedzīgi un no visas sirds atbalstām Vispasaules miera padomes Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm — Amerikas Savienotajām Valstīm, Padomju Savienību, Ķīnas Tautas Republiku, Lielbritāniju un Franciju.

Latvijas darbaļaudīm labi zināms, ko nozīmē karš un tā radītais posts. Pāri mūsu dzimtajai zemei ne vienreiz vien brāzušies kara viesuļi. Pat vienas paudzes mūžā plēsonīgās rietumu lielvalstis vairākkārt ar zemi nolīdzinājušas mūsu pilsētas un ciemus, nolicinājušas latviešu tautas vitalās intereses.

Tikai, iestājoties brālīgo padomju tautu saimē, ar boļševiku partijas un Padomju valdības nesavtīgajām rūpēm, ar lielā Staļina tēvišķo gādību, Latvija ieguva valstisku patstāvību un neatkarību, bet latviešu tauta brīvību un laimīgu dzīvi.

Pēc vēsturiskās uzvaras pār vācu fašistiskajiem iebrucējiem un japāņu imperialistiem sevišķi strauji atplaukusi mūsu padomju dzīve. Acu priekšā pārveidojas pilsētas un lauki. Staļiniskais dabas pārveidošanas plāns, grandiozā elektrostaciju un kanālu celtniecība apliecina komunisma laikmeta iestāšanos mūsu dzīvē.

Diženi ir mūsu darbi un aizraujošas nākotnes ieceres. Un tos realizēt iespējams mierīgā, radošā darbībā. Miers padomju ļaudīm nepieciešams kā saule, kā gaiss.

Miers nozīmē visu mūsu plānu un nodomu piepildīšanu. Miers nozīmē drīzu komunisma uzcelšanu mūsu zemē.

Latviešu tauta ir dziļi sašutusi par imperialistisko kara kurinātāju noziedzīgo rīcību, kuri mēģina sēt naidu tautu starpā un draud cilvēcei ar jaunu pasaules karu.

Kopā ar visām padomju tautām arī mūsu, latviešu tauta prasa:

bruņojuma un bruņoto spēku samazināšanu, atomieroču aizliegšanu, kara propagandas aizliegšanu visā pasaulē;

Tālo Austrumu problēmu atrisināšanu miera ceļā; amerikāņu agresijas pārtraukšanu Korejā un visa ārzemju karaspēka izvešanu no Korejas, Taivas salas atdošanu tās likumīgajai īpašniecei — Ķīnas Tautas Republikai;

Vācijas un Japānas problēmu noregulēšanu demokrātiskā ceļā;

Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm. Visu Padomju Latvijas darbaļaužu vārdā mēs apliecinām visām pasaules tautām mūsu karsto vēlēšanos dzīvot mierā un draudzībā ar visām mieru mīlošajām tautām uz zemes lodes.

Mēs aicinām visus pieaugušos Padomju Latvijas iedzīvotājus bez dzimuma, profesijas vai reliģisko uzskatu izšķirības dot jaunu ieguldījumu padomju tautas un visas progresīvās cilvēces svētajā cīņā par mieru visā pasaulē — vienprātīgi, dziļā patriotiskā pienākuma apziņā parakstīt Vispasaules miera padomes Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu. Lai starp mums nebūtu neviena, kas paliktu ārpus miera cīņai ierindas! Ar saviem parakstiem vēlreiz apliecināsim padomju ļaužu ciešo apņemšanos sargāt un nosargāt mieru visā pasaulē!

Mēs aicinām Padomju Latvijas darbaļaudis apziņot savus parakstus zem Vispasaules miera padomes Aicinājuma ar jaunām socialistiskās sacensības saistībām, jaunām darba uzvarām visās komunisma celtniecības nozarēs.

Stājoties miera sardzē, pirms termiņa un ar uzviju izpildīsim saistības, kādas esam uzņemušies vēstulē tautu vadoņim un skolotājam biedram Staļinam!

Politiskās un ražošanas aktivitātes spēcīgs kāpinājums ir mūsu vispirmā atbilde jauna kara kurinātājiem, jo pret Padomju Dzimtenes spēku un varenību drupu drupās sašķīdīs viņu negēlīgie plāni un nodomi!

Lai dzīvo mūsu varenā Padomju Dzimtene — nesagraujamais miera balsts!

Lai dzīvo Ļeņina-Staļina partija — padomju tautas iedvesmotāja un vadītāja svētajā cīņā par mieru!

Lai dzīvo un pieņem spēkā varenā miera piekritēju nometne, kuras priekšgalā soļo padomju tauta!

Slava lielajam un gudrajam miera karognesējam — visas pasaules darbaļaužu tēvam un skolotājam — biedram Staļinam!

Miers uzvarēs karu, jo kur ir Staļins, tur — uzvara!

Vispasaules miera padomes Aicinājuma parakstīšana republikaniskajā miera piekritēju konferencē. Priekšplānā: Staļina premijas laureāts A. Grigulis, Berlīnes starptautiskā jaunatnes un studentu festivāla dalībniece Dz. Janšone, Staļina premijas laureāte J. Ivanova, V. Līne, Ed. Smilģis un komponists J. Ozoliņš. B. Vdovenko un.

«Miers tiks saglabāts un nostiprināts, ja miera saglabāšanu tautas pārņems savās rokās un aizstāvēs to līdz galam». — māca gudrais miera cīņas vadonis J. V. Staļins. Visas pasaules tautas arvien dziļāk izprot šā norādījuma ģenialo vienkāršību un mērķtiecību cīņā par mieru. Nevis nevarīgs pacifisms, platoniskas mīlības deklarācijas, bet nesaudzīga kara propagandas, kara kurinātāju politisko intrigu atmakošana, aktīvs uzbrukums miera ienaidnieku ideoloģijai, viņu tumsonīgajai literatūrai un mākslai, izkurtējušajai moralei; nevis pasīva vērošana, bet miera draugu spēku organizēšana, saliedēšana un aktivizēšana, kara kūditāju pasākumu izjaukšana, — lūk, kas starptautiskajā miera cīņā šodien ir pats galvenais, izšķirīgais. Un tā jau ir miera saglabāšanas pārņemšana tautu rokās.

Miera cīņā kustība kā milzu vilnis velas pāri pasaulei, vērsas plašumā, aizrauj arvien jaunās un jaunās masas. Līdztekus tam šī varenā kustība mainās arī kvalitatīvi, paceļas arvien augstākā politiskās nozīmības pakāpē. Vispasaules miera padomes Aicinājums noslēgt Miera Paktu starp ASV, Padomju Savienību, Ķīnas Tautas Republiku, Lielbritāniju un Franciju ir šīs jaunās, augstākās pakāpes konkrēta izpausme. Aizstāvēdamas Miera Pakta ideju, tautas cīņās par glūzi reālu politisku mērķi, kura sasniegšana praktiski atrisinātu lielmu lielu daļu starptautisko sarežģījumu, novērstu jauna pasaules kara draudus, nodibinātu uzticības un drošības atmosfēru tautu un valstu attiecībās. Zīmīgi, ka cīņa par Miera Pakta noslēgšanu bieži saistās ar cīnām aktuāliem starptautiskiem uzdevumiem, kas vērsti pret amerikāņu imperialistu agresīvo politiku. Piemēram, Rietumvācijā cīņa par mieru, par Miera Pakta visaur saistīta ar cīņu pret Vācijas remilitarizējumu. Ķīnā, kur par Miera Pakta noslēgšanu izteikušies 344.047.932 cilvēki, kā to, saņemot Starptautisko Staļina premiju «Par miera nostiprināšanu starp tautām», paziņojusi Sun Czia-lina, gandrīz tikpat daudz cilvēku nobalsojuši pret ASV pasākto Japānas apbruņošanu. Šie divi piemēri uzskatāmi liecina, ka kampaņa par Miera Pakta visciešākā kārtā saistīta ar pašiem aktuālākajiem starptautiskajiem notikumiem, vistiešākā veidā vērstā pret amerikāņu un angļu agresoru politisko kombināciju mezģļa posmīcēm. Tādējādi redzams, ka lielā, visu pasauli aptverošā kustība par mieru jau izaugusi līdz organizētas, uz konkrētiem, visu zemju darba ļaužu masām tūvētiem un saprotamiem mērķiem virzītas politiskās cīņas līmenim.

Miera Pakta šīs dienas paraksta tūkstotiem un miljoniem padomju cilvēku. Pagājušo pirmsdien miera piekritēju konferencē notika arī Padomju Latvijā. Svinīgi uzpostajā, kvēliem lozungiem rotātajā Akademiskā Dramas teātra zālē pulcējās simtiem latviešu tautas dēlu un meitu, — labākie ļaudis no mūsu vidus, kuriem bijām uzticējuši runāt un spriest mūsu vārdā, izteikt visas latviešu tautas nesatricināmo apņēmību vienmēr būt miera draugu, komunisma celtnieku rindās.

No konferences tribīnes runāja dažādu profesiju darbinieki, dažādu darba jomu pārstāvji. Ar vienādu uzmanību konferences dalībnieki klausījās Staļina premijas laureates A. Sakses un VEF stacionārie A. Grasa, tautas mākslinieka, Staļina premijas laureata A. Amtmaņa-Briedīša un Šķirotavas deģo mašinista R. Ivana, Staļina premijas laureates inženieres E. Daugavietes, Elējas rajona kolchoza «Jaunā gvarde» kolchoznieces O. Andersones un citu delegātu runas. Rūpniecības un transporta darbinieku vārdos dzirdējām dūnam mūsu strādnieku šķiras drosmīgos, novatoriskos solus. Kolchoznieces runā sajūtām kolchozu druvās valdošo rosmi, socialistisko lauku darba rūku lielo devumu valsts varenībai un tautas labklājībai. Literatūras un mākslas meistaru vārdos skanēja dziļi izprasta atbildība par tautas ideoloģisko audzināšanu. Tas, protams, bija glūži dabiski un labi, ka katra runātāja vārdos atbalsojās viņa ikdienas darbs, viņa īpašās intereses, jo darbs jau ir padomju cilvēka dzīves saturs. Bet nevar bez sajūsmas domāt arī par to, ka šeit konferencē, — un ne tikai te, bet arī neskatāmās miera aizstāvēšanai veltītās sapulcēs rūpniecības, transporta uzņēmumos, kultūras, izglītības un mākslas iestādēs, kolchozos, padomju saimniecībās, visur tur, kur strādā mūsu padomju cilvēki, — bija skaidri izjūtams, ka padomju cilvēku domas un intereses sniedzās tālu pāri savas rūpniecības, kolchoza vai teātra ietvariem, ka mūsu labāko cilvēku domām un spriedumiem ir visas dzeņas socialistiskās Dzimtenes saimnieka vērtens, ka mūsu tauta apzinās savu darbu, savas komunistiskās attīstības izšķirošo lomu vēsturē, liktenis.

To sevišķi uzskatāmi, reljefi saredzam tagad, kad Padomju Latvijā, tāpat kā visā mūsu dīzenajā zemē, plaši jo plaši izvērsusies kampaņa par Vispasaules miera padomes Aicinājuma parakstīšanu. Sīmtiņi un tūkstotņi Aicinājuma parakstītāju parādā apbrīnojamu sabiedriski politisku briedumu, parakstu uz Aicinājuma lapas saistīdām ar nelokāmu apņēmību savu miera gribu pierādīt ražēnā darbā tautas un Dzimtenes labā. Padomju cilvēks zina, ka, jo labāk viņš strādās, jo varenāka kļūs viņa socialistiskā Dzimtene un — līdz ar to — jo spēcīgāka, nepārvaramāka veidosies miera fronte visā pasaulē. Tādēļ milzīgais politiskās aktivitātes pacēlums, kas šīs dienas valda visā valstī, no Baltijas jūras līdz Klusajam okeānam, cieši saistīts ar tikpat milzīgu un tikpat cildenu pacēlumu darba frontē. Pilsētās un uz laukiem arvien plašāka izvērsās socialistiskā sacensība par darba ražīguma celšanu, produkcijas kvalitātes uzlabošanu, izejvielu, elektroenerģijas un degvielu taupīšanu, par valsts plānu izpildīšanu pirms termiņa. Tā glūži taustāmā uzskatāmībā izpaūžas padomju tautas patriotisms, gatavība atdot visus spēkus miera nosargāšanai.

Visas tautas lieliskajai aktivitātei un darba sparam atbilstoša apzinība un entuziasms jārada arī padomju inteliģencei, tai skaitā arī tādām inteliģences priekšpulkam, kāds ir literatūras un mākslas darbinieki. Vispasaules miera padomes Aicinājuma parakstīšanas kampaņa uzliek mums tiešu pienākumu maksimāli iesaistīties šīs kampaņas sabiedriski politiskās nozīmes izskaidrošanā. Rakstniekiem, muzikā, aktieriem, gleznotājiem vairāk nekā līdz šim jāsatiekas ar savu lasītāju, klausītāju un skatītāju masām. Līdztekus daiļrades problemām šajās radošajās satikšanās sanāksmēs — literarajās konferencēs, koncertos darba vietās, teātru izbraukuma izrādēs, ceļojosajās izstādēs un daudzos citos līdzīgos pasākumos — vajadzīgajā augstumā paceļami idejiski politiskie jautājumi, cīņa par mieru. Tieši šādi sarīkojumi ir istā vieta, kur mūsu literatūras un mākslas darbinieki, likdami lietā savu prasmi pieteikt klausītāju prātam un sirdij, var un viņiem vajaga daudz darīt kara kurinātāju agresīvo politisko machināciju atmakošanā, buržuaziskā nacionālisma zvēriskuma, buržuaziskās kultūras pagrimuma, tumsonīguma atsegšanā. Tā būs patiešām aktīva cīņa par mieru, pret civilizācijas un progresu niknākajiem ienaidniekiem — amerikāņu imperialistiem.

Arī veicot savus parastos ikdienas darbus, ne rakstnieks un aktieris, ne muzikāls un gleznotājs nedrīkst aizmirst, ka viņš, kā ideoloģijas frontes karavīrs, miera cīņā izvirzīts pašās pirmajās pozīcijās. Visiem zināms, cik milmu daudz padomju cilvēku komunistiskajā audzināšanā, iedvesmošanā uz atzvēlēt jaunām darba uzvarām devušas labāko padomju rakstnieku grāmatas, režisoru un aktieru sagatavotās izrādes, gleznotāju, grafiķu un tēlnieku darbi, komponistu dziesmas, kantātes un simfonijas. Tāpat nav nemaz jāpierāda, cik daudz padomju literatūras un mākslas meistari devuši, savos darbos atmaskodami, šausdāmi izkurtējušo buržuaziju, prātu zaudējušo imperialistu. Dot tautai maksimāli daudz labu, idejiski skaidru un mērķtiecīgu, mākslinieciski spilgtu, aizraujošu, interesantu mākslas darbu ir viņās nozārēs un žanros, — lāds šodien ir ideoloģijas frontes karavīru kaujas uzdevums.

Vienprātīgi parakstīdama Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu, savus parakstus pastiprinādama ar varoņīgu, novatorisku darbu miera nodrošināšanas, komunisma uzcelšanas vārdā, padomju tauta visas pasaules priekšā apliecina savu apņēmību nosargāt mieru, vēlreiz skaidri pateikdama, ka, biedra Staļina vadībā, tā būs konsekventi uzticīga miera lietai. Literatūras un mākslas darbiniekiem jābūt cienīgiem savas tautas labāko domu un jūtu paudējiem, savas tautas gribas pildītājiem arī lielajā visu tautu, visas progresīvās cilvēces cīņā par mieru.

Republikas rakstnieku sanāksme

Latvijas Padomju rakstnieku savienības telpās plašā sanāksmē pulcējās mūsu republikas literāti, lai parakstītu Vispasaules miera padomes Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm. Referātu «Pasaules tautas cīņā par mieru» nolasiņa laikraksta «Padomju Jaunatne» redaktors R. Blūms. Miera piekritēju Latvijas republikaniskās konferences dalībnieki dzejnieki V. Lukss un A. Balodis runāja par iespajdiem konferencē. Pēc mītija Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu parakstīja tautas rakstnieki Andrejs Upītis un Ernests Birznieks-Upītis, visi pārējie mūsu republikas rakstnieki, dzejnieki un dramaturgi, tāpat RS darbinieki.

PAR MIERA PAKTU!

Latvijas republikaniskās miera piekritēju konferences ievēlētā Miera aizstāvēšanas republikaniskā komiteja

- A. Ābolina** — Dobeles rajona Bērzes MTS traktoristu stacionārie.
- A. Amtnis-Briedītis** — LPSR tautas skatuves mākslinieks, Latvijas PSR Akademiskā Dramas teātra galvenais režisors, Stalīna premijas laureāts.
- A. Balodis** — rakstnieks, žurnāla «Karo» redaktors.
- L. Bāne** — Ventspils mežrūpniecības strādniece.
- J. Beicholds** — Cēsu skolotāju institūta direktors.
- E. Bēmanis** — Latvijas IKJS CK sekretārs.
- F. Bergs** — Latvijas PSR Zvejnieku kolchozu savienības valdes priekšsēdētājs.
- D. Bērziņa** — Lauksaimniecības akadēmijas studente.
- A. Brodele** — rakstniece.
- E. Burtnieks** — profesors, Rīgas medicīnas institūta direktors.
- A. Čerbarde** — Rēzeknes pedagogiskās skolas direktore.
- E. Čebapenko** — Latvijas PSR Invalidu kooperācijas savienības prezidija priekšsēdētāja vietnieks.
- I. Davidovs** — laikraksta «Sovetskaja Latvija» redaktors.
- E. Daugaviete** — Rīgas medicīnas preparātu rūpniecības galvenā tehnoloģe, Stalīna premijas laureāte.
- Z. Folmanis (Zanis Grīva)** — rakstnieks.
- A. Grass** — Rīgas rūpniecības VEF atslēdznieks stacionārietis.
- J. Jurgens** — Latvijas Valsts universitātes rektors.
- J. Jurovskis** — Latvijas PSR tautas skatuves mākslinieks, Stalīna premijas laureāts.
- A. Jēgers** — PSRS nopelniem bagātais sporta meistars, futbolkomandas «Daugava» kapteinis.
- R. Ivans** — Rīgas Šķirotavas depe mašīnists.
- V. Kucevalovs** — Rīgas rūpniecības REZ inženieris.
- G. Lanka** — Liepājas zvejnieku kolchoza «Bolševiks» zvejnieks.
- A. Lapins** — mākslinieks, Stalīna premijas laureāts.
- J. Linde** — Rīgas rajona kolchoza «Mārupe» priekšsēdētājs.
- M. Medvedjevs** — Bauskas rajona padomju saimniecības «Ceraukste» strādnieks stacionārietis.
- A. Molodņikovs** — Jelgavas rajona kolchoza «Plūsmas» priekšsēdētājs.
- K. Pavlova** — Jelgavas līnu fabrikas vērēja stacionāriete.
- E. Pakule** — Latvijas PSR tautas skatuves māksliniece, Stalīna premijas laureāte.
- J. Peive** — Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas prezidents.
- A. Peļše** — Latvijas K(b)P CK sekretārs.
- P. Pizāns** — laikraksta «Cīņa» redaktors.
- K. Plūksne** — arhitekts.
- L. Priede-Bērziņa** — Latvijas PSR tautas skatuves māksliniece, Stalīna premijas laureāte.
- E. Puķudruva** — Rīgas 7. vidusskolas direktore.
- F. Rokpelnis** — dzejnieks, Stalīna premijas laureāts.
- A. Sakse** — rakstniece, LPSR nopelniem bagātā kultūras darbiniece, Stalīna premijas laureāte.
- V. Samsons** — Latvijas PSR izglītības ministrs, Padomju Savienības Varonis.
- O. Skulme** — Mākslas akadēmijas rektors, Stalīna premijas laureāts.
- A. Skulte** — komponists, profesors, Stalīna premijas laureāts.
- J. Sudrabkains** — Latvijas PSR tautas dzejnieks, Stalīna premijas laureāts.
- F. Šabalina** — Rīgas 79. skolas skolotāja.
- A. Šmits** — profesors, Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis, Stalīna premijas laureāts.
- L. Šmite** — tekstilnieku arodbiedrības republikaniskās komitejas priekšsēdētāja.
- D. Šuškovs** — Daugavpils pilsētas slimnīcas galvenais ārsts, Latvijas PSR nopelniem bagātais ārsts.
- A. Upiņš** — Latvijas PSR tautas rakstnieks, Stalīna premijas laureāts.
- V. Vasiljevska** — Rēzeknes rajona kolchoza «Bolševiks» kolchozniece.
- K. Voltmanis** — Latvijas arodbiedrību republikaniskās padomes priekšsēdētājs.
- N. Zadorovs** — rakstnieks.
- A. Zvirbulis** — kombināta «Rīgas Maņufaktura» audēja stacionāriete.
- J. Zulis** — profesors, Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis, Stalīna premijas laureāts.

MIERA ZVĒRESTS

(Runa Latvijas republikaniskajā miera piekritēju konferencē. Saīsināta)

ANNA SAKSE

Jo trakāku amerikāņu un angļu imperialisti izvērs brunošanās amoka skrējienā, jo plašāka aug miera cīņtāju armija un varenāka kļūst vēsturiskā miera aizstāvēšanas kustība visā pasaulē. Cilvēcei ir pretīgs karš, kura mērķis ir brīvo tautu pakļaušana un verdzināšana.

Imperialisti, protams, nevar neredzēt, ka tautas nevēlās karu. Tāpēc viņi uzpērk veselus propagandistu barus, kas sauca gan «zinātnieki», gan «rakstnieki», «žurnālisti» un «mākslinieki», un tiem tad sadala uzdevumus kara attaisnošanai un slavināšanai. «Zinātnieki» nāk klajā ar «teorijām» par zemes pārpazīvošību un augšnes auglības atmiņšanu, ar to mēģinādami pierādīt, ka zemeslode visus cilvēkus pabarot nevar un tāpēc vienīgais glābiņš ir karš, jo tas uzreiz atbrīvo zemi no miljoniem cilvēku, lai citiem atliktu vairāk maizes. Ir zinātnieki, kas imperialistiem pārdeva savus atklājumus atomenerģijas izmantošanā, pārdeva, labi zinādami, ka imperialisti to vērsīs kā baigu kara ieroci pret mierīgām pasaules tautām. Un ir tādi zinātnieki — cilvēknieči, kas uz imperialistu vēlēšanos kultivē mēru un koleras bacilus, pie tam ciniski nīrēdami, ka esot taču vienaīga, kādā nāvē mirstot cilvēks — beigtāks par beigtu viņš nevarot kļūt.

Ja mēs par rakstniekiem-klasikiem sakām, ka viņi ir savas tautas sirdsapziņa pat tad, ja tie pēc savas politiskās pārliecības nav progresīvo virzienu piekritēji, tad imperialistiem pārdevušies «rakstnieki» ir zaudējuši pat atmiņas par sirdsapziņu, cilvēcisko godu un cietu, kā to redzējam no kādreiz populārā Knuta Hamsuna piemēra, un kā tas notika ar kādreiz progresīvo amerikāņu rakstnieku Sinkleru un kara laikā pieklājīgo angļu Priestliju.

Zinātnieki, kas savus atklājumus nodod imperialistiem kara gatavošanai, rakstnieki un žurnālisti, kas koda uz karu, — viss šis neglābīgais šakalu un hienu koris ir uzskatāms par kara noziedzniekiem un nododams tautu tiesai.

Padomju valsts savas gaitas iesāka ar miera politiku un palikusi tai uzticīga, kļūdamā par īstu vispasaules miera cīņas centru. Jau drīz vien pēc pirmās pasaules kara, kad imperialisti grieza zobus, laupījumu dalīdami, biedrs Stalīns rakstīja: «... Mūsu zeme ir vienīgā zeme pasaulē, kas spējīga vest un tiešām ved miera politiku, ved to nevarējiski, bet godīgi un atklāti, noteikti un konsekventi. Tagad visi atzīt, ka ienaidnieki, tā draugi, ka mūsu zeme ir vienīgā zeme, kuru ar pilnām tiesībām var nosaukt par miera politikas balstu un karognesēju visā pasaulē».

Tie nav isam laikam teikti vārdi. Tie skan kā šodien teikti, tieši tagad miera nometne ir kļuvusi plašāka, tai pievienojusies tautas demokrātijas zemes un Kīnas Tautas Republika. Cieša, vienota miera nometne tagad aizņem lielus plašumus no Pragas līdz Klusajam okeānam. 800 miljoni, kas apdzīvo šo masīvu, ir varens spēks.

ar ko nevarēs nerēķināties kara kurinātāji. Šim spēkam pievienojas miljoni vienlīdzīgu cilvēku pašas imperialistiskajās un kolonālajās zemēs.

Amerikāņu imperialisti bija tie, kas visu laiku pabalstīja fašismu, tiklīdz tas kaut kur pabāza galvu, un bagātīgi izdalīja līdzekļus, lai fašistiskie agresori varētu sagatavot otro pasaules karu. Tāpēc viņi tagad noraida Padomju Savienības atkārtoto ierosinājumu noslēgt piecu lielvalstu Miera Paktu, jo tad būtu jāatsakās no brunošanās, būtu jāatsakās no Rietumvācijas un Japānas remilitarizācijas, būtu jāatsakās no fantastiskās virspējas par kara materiālu ražošanu.

Hitleriskie un musulniskie fašisti atļauja zobus pret Stalīngradu, un vācu miera komitejas priekšsēdētājs Dr. Frīdrihs Vispasauls miera padomes sesijā Berlīnē īsi, bet nozīmīgi noraksturoja hīlerisma galu: «Berlīne ir mācība visām tautām».

Tautas tiešām ir mājīušās un arvien skaļāk un drošāk pasaka: — Mēs vairs negribam karot!

Tautām dārgi izmaksā Volstrīta miljonu barošana. Sludinādami kara brīdīsim, viņi novēl strādniekiem un zemniekiem pēdējo kreklus un liek viņiem dzīvot pusbadā. Mēs jau esam aizmirsuši nārtikas karš, bet Anglijā tas vēl ir modē, pēc kara mums jau ir trīs reizes pazeminātas cenas, bet kapitalistiskajās zemēs tas tikpat reizes ir pieaugušas.

Neviena kapitalistiskā zeme otrajā pasaules karā netika tā sakropļota un sagrāuta kā Padomju Savienības okupētie apgabali. Un tomēr ļoti īsā laikā mēs esam ne tikai novākuši drupas, ne tikai uzcēlušī drupu vietā skaistākas pilsētas kā bija — mēs jau esam aizsākuši komunistiskās nākotnes darbus. Mežu joslas, milzīgās apūdeņošanas sistēmas — tā ir klimata pārveidošana. Topošās elektrostacijas, daudzstāvu celtnes, metrolīnijas — arī tā ir nākotne, kas jau iesniegta komunistiskā.

Milzīgo, neticamo pēckara sasniegumu pamats ir padomju tautas, bolševiku partijas un padomju valdības ciešā vienotība. Mēs zinām, ka bolševiku partija nekad neaizvērs tautu uz viņai svešiem mērķiem, padomju valdība nekad neizdos likumus, kas būtu vērsti pret tautu. Un mēs zinām, ka mūsu Stalīns vienmēr ved uz uzvarām darbā un cīņā.

Lūk, tāpēc katrs padomju cilvēks, katrs mazākā skrūvēt valsts mehānismā cenšas savu darbu veikt labāk un ātrāk. Strādnieki steigās priekšā laikam, un daudzu darbu jau ieslēdzāts tūkstots deviņi simti sešdesmito gadu normā. Zemnieki iegūst no zemes lietas rudzu un kviešu ražas, cukurbiešu un kartupeļu kalnus, kas jau naši par sevi apzīmē buržuāzisko «zinātnieku» spriedelējumus par zemes auglības atmiņšanu, jo padomju zemnieki strādā rokrokā ar padomju zinātniekiem, un padomju zinātnieki pierāda pretējo — pareizi apstrādājot

zemi, tās auglība ceļas, nevis krīt, un tāpēc Zeme var izbarot neizmērojami vairāk cilvēku, nekā patlaban to apdzīvo.

Te nu ir kapitalistiskās pasaules brīdīsim — padomju zemes uzplaukuma, augstajās ražās, spēcīgajā rūpniecībā, gigantiskajās komunisma celtnēs, tautas laimei un labklājībai veltītajā zinātnē, dzīvespriecīgajā un augsti idejiskajā literatūrā un mākslā. Viņi jūt šīs brīdīsim, jūt, ka Padomju Savienības prestižs pēc lielās uzvaras 1945. gadā ir bezgala pieaudzis un darba laužu sajūsma par vareno socialisma zemi kļūst arvien lielāka. Tāpēc kapitalisti brēc pēc kara, lai atkal saposītu to, ko mēs esam paguvuši uzcelt.

Tautas, kas kādreiz ticēja Apvienoto Nāciju Organizācijai, ir vilušas viņā un tāpēc nem miera aizstāvēšanu savās rokās. Vienkāršie lauki saprot, ka nepietiek būt pacifistam, bet par mieru jācīnās organizēti. Tagad miera aizstāvēju armija jau izaugusi par milzīgu starptautisku spēku, un miera aizstāvēju starptautiskie kongresi izvērsās par pasaules tautu parlamentiem.

Otrais Vispasaules miera aizstāvēju kongress Varšavā pagājušā gada novembrī izvēlēja Vispasaules Miera Padomi, kura savā sesijā Berlīnē nolēma prasīt piecu lielvalstu — Anglijas, Francijas, Ziemeļamerikas, Padomju Savienības un Kīnas Tautas Republikas — Miera Pakta noslēgšanu. Komisijai, kurai vajadzēja šo prasību iesniegt Apvienoto Nāciju Organizācijai, Trīgve Lj nepienēma. Tad tautas nolēma prasību izteikt ar miljoni un atkal miljoni parakstiem. Tautas demokrātijas zemēs un Kīnas Tautas Republikā to jau parakstījuši visi pieaugušie iedzīvotāji, Itālijā jau vairāk nekā 10 miljoni, Francijā parakstītāju skaits pēdējās nedēļās no pieciem miljoniem tuvojas septiņiem. Četri simti piecdesmit miljoni parakstu — tie ir milzu armijas zvērestis savaldīt kara kurinātājus un nosargāt mieru.

Tagad arī padomju tautas ierakstīs savus zvērestus lielajā miera grāmatā. Bet mēs, padomju rakstnieki, apzināsimies, ka mūsu uzdevums nav tikai parakstīt prasību. Mūsu uzdevums ir ļoti atbildīgs — ar mākslas spēku, ar dziļu, liessmainu vārdu spēku atmāskot kara kurinātāju riebigās sejas, parādīt laudim viņu īsto nolūkus. Mums jāatmasko arī tie kara kurinātāji, kas veidā, kas ieslēpti it kā nevainīgas «tīras mākslas», nacionālā šovinisma un vieglās dekadences plūvos.

Atmaskot kara kurinātājus, cīnīties pret katrām kapitalisma atliekām mūsu cilvēku apzinā, radīt tautā pārliecību miera spēku uzvarai — lūk, kas jāapņemas katram rakstniekam, katram zinātniekam, mākslas darbiniekam un katram aktivīstam, parakstot prasību noslēgt Miera Paktu.

Lai dzīvo miers visā pasaulē!

Lai aug un stiprinās starptautiskā miera cīņtāju armija!

Slava padomju tautas un pasaules darba laužu audzinātājam, lielajam miera cīņas vadonim biedram STALINAM!

Miera aizstāvēšanas Latvijas republikaniskās komitejas plenums

Notika Miera aizstāvēšanas Latvijas republikaniskās komitejas pirmās plenuma, kurā ievēlēja komitejas prezidiju. Prezidiā ievēlēja: J. Peive, A. Balodis, J. Jurgens, J. Sudrabkains, E. Daugaviete, A. Peļše, K. Voltmanis, E. Bēmanis un A. Grass.

Par Miera aizstāvēšanas Latvijas republikaniskās komitejas priekšsēdētāju ievēlēja J. Peive.

Par Miera aizstāvēšanas Latvijas republikaniskās komitejas priekšsēdētāja vietniekiem ievēlēja: A. Balodis, J. Jurgens un J. Sudrabkains, par sekretāru — E. Daugaviete.

Miera aizstāvēšanas Latvijas republikaniskā komiteja atrodas Latvijas Padomju rakstnieku savienības namā Rīgā, Kr. Barona ielā 12.

Aicinājumu parakstot

Padomju zemes ostās šodien darbs nav iedomājams bez plašas un modernas mehānizācijas. Ostu raksturīgās panoramas svarīgā sastāvdaļa ir plaši, moderni doki, krasta un peldošie pontonu celtni. Odesā un Murmanskā, Rīgā un Ventspilī šie celtni ik dienas droši un lietpratīgi roku vadi, izkrauj no kuģiem un iekrauj tajos padomju cilvēku mierīgā darba augļus — mašīnas, ekmeņogles, labību. Tie ir miera celtni, kas ostās, būvju laukumos, padomju pilsētās un laukos liecina par dzīves un darba plauksmi. Daudzi no šiem celtniem ražoti mūsu republikā — Rīgas mašīnbūves rūpnīcā.

Viešs pēckara gados, kad rūpnīca tika ātri atjaunota, tās laudis pazīstami kā cildena, neapstāvējamā darba entuziasti. Taču šajās dienās, kad padomju Dzimtenes patrioti paraksta Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm, arī šeit darba rosme visos ceļos saņemusi jaunu kāpinājumu. Kā noteikti vārdi, kuru saturs izsaka padomju cilvēku apņēmību: «Nē, nebū! karām!» — runā lielo elektrisko veseru stienī, kas atbalsojas visā plašajā rūpnīcas teritorijā. Un šos vārdus, šķiet, atkārtoti visi darba galdi, pie kuriem strādā cilvēki, kuri ar savu darbu stiprina mieru. Doma par darbu miera labā rošina strādniekus rast arvien jaunus racionalizatoriskus metodus jaunus panākumus, kas palielina produkciju un tās kvalitāti.

Ar sevišķu patīcāmību rūpnīcās kolektīvi leradies darbā šodien. Visi apzinās, ka, parakstoties zem Aicinājuma,

viņi izsaka padomju tautas vienoto gribu.

... Beigusies maiņa. Uz brīdi apkļususi rūpnīcas darba dūna. Strādnieki un inženieri, visi rūpnīcas laudis pulcējas vienā no cehiem, kur notiks mītiņš un parakstīšanās. Šis brīdis katram atnācējam cieši saistīts ar viņa līdzšinējo dzīvi un darbu, tas saliedēšies ar raito rūpnīcas dziesmu, kad pie mašīnām jaunam darba cēlienam stāties jaunā maiņa.

Plašo rūpnīcas kolektīva sapulci ievada bolševīks metalapstrādes ceha priekšnieks Andrejs Rozmanis. Viņa vadītājs cehs ir paraugs pācējiem. Cik daudz ierosmes, labu priekšlikumu ražošanas uzlabošanai devis b. Rozmanis! Tādēļ viņa vārdi pārliecina:

— Mēs, padomju laudis, nepieļausim jauna kara brīdīsim. Mums šodien daudz sabiedroto — miera cīņas karogs apvieno visas pasaules labākos laudis. Dodot savu parakstu zem Aicinājuma, apzināsimies, ka tagad reize ir solījums ar vēl labāku darbu stiprināt mūsu padomju Dzimtenes varenību. Tāpēc mēs, metalapstrādes ceha strādnieki, stājamies miera sardzē. Piecas dienas pirms termiņa izgatavosim produkciju visa ceha apjomā. Kā stacionārs kolektīvs miera sardzē mēs godam sagaidīsim Lielo Oktobra svētkus!

Andrejs Rozmanis runā, skatoties biedros, redz sava ceha laudis darbā. Atmiņā viņam pavīd daudzās ainas...

Lūk, pret mašīnu aispiedies, savu biedru vidū vienmēr rosmīgais brigadieris Vonda. Kādreiz, aizkavējoties mate-

riālu piegādei, maina nebija paguvusi pagatavot vienu lielo rāmi. Vonda kopā ar visu brigādi nolēma: mūsu brigādes dēļ nedrīkst kavēties rūpnīcas darbs! Strādāsim nakti! Nežēlojot personīgā laika, brigādes kolektīvs savu nodomu realizēja. Rūpnīcas darbā neradās pārtraukums Tur ceha otrā pusē, kur pāri sienai lāsmo lozungi: «Mūsu darbs — mieram!», uz pusgata celtņa pamata sēž drukns vīrs, cietiem, noteiktiem sejas pantiem. Tas brigadieris Pančuks. Pirms divām nedēļām kaimiņu brigāde nepaspēja savlaicīgi izgatavot celtņu apakšējos rāmjus. Viņš griezās pie savas brigādes vīriem un ļaunekliem: pātrināsim būvli izgatavošanu un tad palīdzēsim biedriem! Tā viņi arī darīja — izgatavoja pirmos termiņa lielās metala bulas, viņi, atbalstot kaimiņus, izgatavoja vairākus rāmjus.

... Savu biedru priekšā iznāk metal-konstrukcijas ceha brigadieris Kursiāns. Viņš nav radis runāt gari, izskaidinātiem teikumiem. Bet šodien arī viņa vārdus sasilda dziļas jūtas:

— Mums jānod savi paraksti visdrāgākajam... Mieram, darbam, komunismam. Padomju laudim šie vārdi nav šķirami viens no otra. Reize ar parakstu, kā savu personīgo ieguldījumu miera lietā, soli izveidot jauna tipa konstruktoru, uz kura gatavot celtnus Domāju, ka tas varēs daudzskārt samazināt līdz šim vajadzīgo operāciju skaitu, par vienu trešdaļu atvieglot strādnieku pašreizējo piepūli.

Katra rūpnīcas strādnieka vārdiem par mieru šodien seko konkrēts solījums.

— Līdz šim savas normas veicu par 130—150 procentiem. No šodienas solos divas dienas pastrādāt līdzšinējo triju dienu darbu, — saka elektrometinātājs b. Druziāks.

Pēc viņa metalstrādnieks b. Zaicevs nolasa paša uzrakstītu dzejoli: «Pasaulē — mieru!».

Грозной стеною мы встанем
против угрозы войны.
Мы не допустим пожаров —
Люди советской страны!

Spēcīgie patiesie vārdi aizskan pāri lielajam ceham. Tiem atsaucas visu darba biedru piekrišanas aplausi. Biedru Zaicevu rūpnīcas laudis pazīst ne tikai kā jaunu dzejnieku, bet arī kā labu darba pirmrdiniek.

Viens pēc otra strādnieki dodas pie lielā galdā, lai parakstītu Aicinājumu. Katrs no viņiem vēlēreiz pārlaiz acis pāri tā rindām. Parakstu virkne aug. Nav rūpnīcā neviena strādnieka, kas neatbalstītu taisnīgo un pamatoto prasību — nodrošināt mieru starp tautām.

Parakstījis Aicinājumu un nolīcis spalvaskatu, rūpnīcas ražošanas priekšnieks b. Nodelmanis griežas pie jaunajiem strādniekiem, kas pašreiz gatavoja parakstīt svarīgo dokumentu:

— Par mūsu ražotajiem celtniem esam dzirdējuši labas atsauksmes jau no Rīgas un Liepājas, gan arī no Leningradas, Murmanskas un citu padomju pilsētu ostniekiem. Savus celtnus mēs sūtām arī Kuibīševs spēkstacijai. Strādāsim tā, lai mūsu darba panākumi nemazinātos, lai mūsu celtni visur iznelinātu uzslavu.

Savu parakstu dod izcilais rūpnīcas brigadieris, Stalīna premijas laureāts Harijs Greidīns. Viņš tikko atgriezies no Kuibīševs, kur viņam bija uzticēts

cildens uzdevums — samontēt spēkstacijas celtniekam nogādātos Rīgas mašīnbūves rūpnīcas celtnus.

— Mūsu sūtījumu Kuibīševā atņina par teicamu. Mēs visi vēlamies, lai ādu braucienu uz komunisma celtnēm būtu daudz! Tādēļ strādāsim ar vēl lielāku sašūsmu!

Savus parakstus mīeram dod arī kapteinis Hammers un Briedis. Viņi vadīja kuģus, kas veica 3000 km tālu ceļu, nogādājot uz Kuibīševu rīdzinieku ražotos celtnus.

— Visā šajā garajā ceļā pārliecinājamies, — saka Hammers, — ka padomju tauta vārdos un darbos ir miera tauta. Visur — jūrās, kanālos, upēs, pa kurām mēs devāmies uz Kuibīševu, redzējām kuģus ar miera krāvu. Mēs satikām liksmus padomju laudis, kas pēc skaistas vasaras atpūtas Krimā un Kaukāzā atgriezās mājās. Visur mēs redzējām darba dūnā dimdošas pilsētas, tikko uzceltas māju rindas, jaunas satatnes... Mēs apbrīnojam padomju cilvēku darbu, viņu jau izveidotos ūdensceļus, kas ļauj īsā laikā, vienā braucienā, no Rīgas sasniegt Maskavu, Kuibīševu, Stalīngradu. To redzējuši, mēs varam droši sacīt: lielās komunisma celtnes padomju laudis uzcelis pirms termiņa!

Mēs uzelsim komunismu! Mēs nosargāsim mieru! Ar šīm domām Rīgas mašīnbūves rūpnīcas strādnieki parakstīja Aicinājumu. Viņu vārdi, doma un darbs sasauca ar visas plašās padomju zemes laužu dzīvi, darbu un domām Padomju tautu vieno kopīgs mērķis — miera, komunisms. Un to tā sasniegs, jo šai cīņai par mieru, par komunismu mūs vada dīzais cilvēces ģenija biedrs Stalīns!

Pēteris Zello

Kulturas dzīve
Padomju Latoijā

STRĀDĀSIM MIERAM!

Tiklīdz bija publicēta Miera piekritēju Latvijas republikaniskās konferences rezolūcija, Latvijas PSR Valsts Operas un baleta teātra mākslinieki pulcējās kopējā sapulcē. Tās ievadījumā režisore V. Volkova runāja par Padomju Savienības vadošo lomu visas pasaules darba ļaužu cīņā par mieru. Tad runāja Latvijas PSR nopelniem bagātais mākslinieks, Staļina premijas laureāts A. Frinbergs. «Mēs visi strādājam vienam kopīgam mērķim — komunisma uzvarai» — teica b. Frinbergs. «Bet šā laikā sa-

«Lāčplēša» autors Andrejs Pumpurs

JĀNIS NIEDRE

Sā gada septembrī aprit 110 gadu, kopš dzimis dzejnieks, episkā dzejojuma «Lāčplēsis» autors Andrejs Pumpurs. Ar viņa vārdu latviešu literatūras pagātnes mantojumā saistās vērtīga, idejiski nozīmīga daļa. A. Pumpurs pazīstams kā sabiedrīks dzejnieks, kā sava laika tautas masu domu un cētienu atspoguļotājs Izciets bērnībā un jaunībā pazemojumus no muižnieku, baznīcēvu un carisko ierēdņu pusēs, sapņodams par demokratisku Krievzemi, kurā arī latviešu tauta būs brīva un droši pasargāta pret Rietumu laupītāju iebrukumiem viņš jutīgi uztvēra ir

bagātīgu dzīves pieredzi, iepazīstas ar citu tautu dzīvi, ar slavu tautu folkloru, slavu epiem. To ietekmē viņam rodas apņemšanās sarakstīt epu arī par latviešu tautas likteni un vēsturiskajām cīņām. Nobeidzis junkuru skolu, kā virsnieks 1880 gadā atgriezies Latvijā, dzejnieks sāk šo darbu. Līdztekus izpildot karavīra pienākumus un starp citu klausoties Tērbatas augst-

pret nacionālās buržuāzijas barvežu tumsonību un iedomību.

Lauku budžu tumsonību atmasko viņa garais dziedājums «Lurbu valsts». Lurbas — tie ir pagasta varasvīri, mantīgās šķiras pārstāvji. Pumpurs aicina ļaudis biedroties cīņai pret tiem:

Ja kāds nav pats tos redzējis,
Lai klausā ko šie sūdzēju,
Un palīdz kopā biedroties,
Kā var pret viņiem turēties.

Visskaidrāk A. Pumpura idejas un viņa mākslas spēks izpaužas epā «Lāčplēsis». Autors vēsturiskais

LATVIJAS PADOMJU
RAKSTNIEKU SAVIENĪBĀ

Šinīs dienās RS dzejas sekcijas sanāksmē iztirzāja dzejnieces Mirdzas Kempes jauno dzejoļu grāmatu «Mieram un dzīvībai», kuru autore sakārtojusi izdošanai.

Referenti A. Balodis un P. Sils, vērtējot krājumā uzņemtos dzejoļus, atzīmēja, ka M. Kempe savā daiļradē nemitīgi aug, arvien pilnīgāk un izteiksmīgāk izsaka padomju cilvēku domas un pārdzīvojumus.

Krājuma pirmā nodaļuma darbi veltīti varenajai celtniecībai, kas norit visās padomju zemes malās. Atsevišķos dzejoļos autore spilgti noraksturojusi pašreizējā padomju patriotu radošo darbu, kas kalpo tautai, dzīves plauk-

PAR SKATUVES MĀKSLAS TĀLĀKU PACĒLUMU

(Sakarā ar K. S. Stāņslavskā jaunrades mantojumam veltītās diskusijas rezultātiem)

K. S. Stāņslavskā jaunrades mantojumam veltītā diskusija, kas bija izvērsusies speciālajā presē, teātru kolektīvos, mācību un zinātniski pētnieciskajās iestādēs, uzskatāmi apliecināja, ka padomju daudznāciju teātra meistari, kas stingri stāv socialistiskā realisma pozīcijās, ir vienoti savos idejiskajos jaunrades uzskatos. Diskusija parādīja, ka gados, kas aizritējuši pēc VK(b)P OK vēsturiskajiem lēmumiem ideoloģiskajos jautājumos, ir veidojama plašāka kluvī, mākslas darbinieku idejiskais redzesloks. To sekmējis arī tas apstāklis, ka mākslas darbinieki apsprieduši materiālos, ko deva diskusijas par filozofijas un dabas zinātnu jautājumiem, izstudējuši J. V. Staļina ģenālos darbus valodniecības laukā.

Ārkārtīgi svarīgi ir tas, ka laikraksta «Sovetskoe Iskusstvo» slejās ierosinātos jautājumus par K. S. Stāņslavskā jaunrades mantojumu apsprieda daudzās padomju teātra mākslas un kinematogrāfijas darbinieku sanāksmēs, nodibinot sakarību ar attiecīgā kolektīva darba praksi, izvērsot kritiku un paškritiku. Diskusija sakustināja mūsu teātru sabiedrību, radīja jaunu interesi viņi par K. S. Stāņslavskā atstāto mantojuma problēmām, pamudināja teātru darbiniekus, uzstādot sev augstas prasības, kritiski aplūkot savu jaunrades savas meistarības līmeni.

Par ļoti nopietnu diskusijas trūkumu jāatzīst tas, ka daudzu tās dalībnieku rakstiem, kas padarījuši mūsu teātra zinātni bagātāku ar dažām svarīgām domām, tomēr bija abstrakts raksturs, polemika netika pienācīgi pamatota ar preces datiem. Tas pa daļai izskaidrojams ar trūkumiem, kādi piemita rakstam «Dzīlī izpētīt un radoši attīstīt K. S. Stāņslavskā mantojumu», ar kuru ievadīja diskusiju.

Atbaidīja no prakses, diemžēl, raksturīga visiem rakstiem, kas veltīti fiziskās darbības metodes aizstāvēšanai, kaut gan tieši tālos vajadzībās būt kolektīviem piemēriem, kas atklātu šo rakstu autoru deklarētās priekšrocības mēģinājumu darbā pēc fiziskās darbības metodes. Savā rakstā «Glabāt Stāņslavskā mantojumu nozīmē to attīstīt tālāk», aizstāvojot savu viedokli jautājumā par fiziskās darbības metodi un izsludinot visus savus oponentus par atpalcējiem, konservatoriem, Maskavas Akadēmiskā Daļes teātra galvenais režisors M. Kedrovs būtībā nav sniedzis diskusijas dalībniekiem nekādu citus datus, atskaitot savu teoretisko sprie-

dumu, no kuriem daudzi ir pelnījuši nopietnu kritiku. Tai pašā laikā arī M. Kedrova aizstāvētā koncepcija pretināki diskusijas rakstos nav ilustrējuši savas domas ar pietiekami pārliecinošiem, no prakses smeltiem piemēriem.

Šis un vēl daži citi diskusijas trūkumi daudzējādā atspoguļoja un ar lielu spēku atklāja, ka zinātniski teoretiskais darbs teātra zinātnes nozarē nopietni atpaliek no padomju teātra mākslas praktiskajiem sasniegumiem un ļoti svarīgajiem uzdevumiem.

1.

Kā zināms, diskusija izvērsās galveno tiesu ap jautājumu par fiziskās darbības metodi, par tās nozīmi un vietu K. S. Stāņslavskā sistēmā. Tas izskaidrojams ar apstākli, ka tieši jautājumā par fiziskās darbības metodi pastāvēja vislielākais jūceklis, tika pieļautas nopietnas kļūdas.

Studējot paša Stāņslavskā darbus, analizējot diskusijas dalībnieku rakstus, var nonākt pie secinājuma par fiziskās darbības metodes īsto vietu «sistēmā».

Fiziskās darbības metode, kas palīdz aktierim iegūt nepieciešamo pašsajūtu uz skatuves, pareizi un precīzi atklāt lomas darbības līniju, paver teātra radošajiem māksliniekiem jaunas profesionālas iespējas. Izpētīt šīs iespējas, prasmīgi apgūt «metodi» praksē ir visai svarīgs uzdevums ikvienam teātra kolektīvam, kas ceļ savu profesionālo meistarību. Kļūdu izdara tie radošie darbinieki, kuri bez jebkādam pārdomā noraida «metodi», pat nepapūlējies tikt skaidrībā par tās būtību, izmēģinot to praksē.

Tajā pašā laikā daudzās domas, kas izteiktas, aizstāvojot fiziskās darbības metodi, nevar novērtēt citādi kā vien par Stāņslavskā sistēmas vulgarizāciju. Vulgarizētāji ignorē apzinas vadošo lomu, idejisko pirmsākumu, aktiera jaunradē. Jāpasaka tieši, ka fiziskās darbības metodes ieviešana teātru praksē tajā veidā, kādā to propagandē dažādi «teoretiski» (A. Karevs, P. Jeršovs, L. Ochitovičs), varētu vienīgi pazemināt mākslas idejiski māksliniecisko līmeni. Ja vēl nem vērā, kādos apmēros izvērsusies šāda vieda propaganda kā presē, tā arī uzstājoties mutiski, kļūs skaidrs, cik nepieciešama un savlaicīga bija sabiedriskā kritika, kura diskusijas gaitā vērsās pret Stāņslavskā vulgarizētājiem un pseidoiztulkotājiem.

Fiziskās darbības metode — viena no Stāņslavskā sistēmas sastāvdaļām. To nav iespējams kaut cik sekmīgi pielietot, neapņūstot vispusīgi praksē šo «sistemu» visumā.

Zinīgi, ka, kritizējot fiziskās darbības metodes «universalisma» piekritēju izteiktās domas, diskusijas dalībnieku lielākā daļa atzīst pašas metodes vērtību. Domu cīņa, kas iedegās preses slejās, teātros, mācību iestādēs par fiziskās darbības metodi, atkal parādīja padomju mākslas inteliģences uzskatu vienotību jautājumā par idejiskā pirmsākuma vadošo nozīmi mākslā.

Jau diskusijas sākumā priekšplānā izvirzījās jeceres un iemesojuma estētiskā problēma — jaunrades procesa pamatproblema. Diskusijas dalībnieki nāca pie vienotās izpratnes par idejisko ieceri kā par nepieciešamu priekšnoteikumu jaunrades procesam un rezultātā vienprātīgi un bez ierunām atmazgoja un satricēja «nulles», «līrās papīra lapas» teoriju, saskaņā ar kuru aktieris, it kā esot spējīgs sākt savu darbu — lomas veidošanu, nezinot visu lugu un virzoties aklā pa fiziskās darbības līniju.

Cenzdāms par katru cenu nostiprināt fiziskās darbības kā skatuves jaunrades pamatu primātu, nostādīt fizisko darbību pretim iecerai, fiziskās darbības metode, «universalisma» piekritēji mākslīgi sarausta iemesojuma sarežģīto dialektisko procesu, atņem iecerai tās iedarbīgo pirmsākumu, ignorējot acīm redzamo patiesību, ka iecere māksliniekam ir nevis spekulatīvs priekšstats, nevis nepamatots sapnis par nākamā darbu, bet gan konkrēts praktisks darba plāns.

Tas noīkē tāpēc, ka fiziskās darbības metodes «universalisma» piekritēji liek pamatā priekšstatu par mākslinieku kā par cilvēku, kas nav spējīgs «aptvert veselo», saskatīt ieceri visumā, iekams viņš stāties pie tās iemesojuma detaļām, t. i. galvenā, kas nav spējīgs patstāvīgi domāt un apzinīgi radīt.

Zinīgi, ka šajā zinā ir viņu apgalvojums, ka aktiera apzinātajā laikā, kad viņš veido lomu, it kā katrā ziņā esot nepieciešama «atslogošanās», atbrīvošanās no «nevaladzīgām» zinām, no visa, kas nav saistīts ar attiecīgās visvienkāršākās darbības veikšanu.

Aktiera persona, kurš iemieso uz skatuves dramaturga radīto tēlu, kā zināms, ir apvienoti radītājs un materiāls. Liekot aktierim iet aklā no darbības uz darbību, režisors nenovēršami

padara viņu vienīgi par «materiālu», «mīkstu mālu», atņem aktierim apzinīga mākslinieka funkcijas, laupa viņam idejisko perspektīvu. Tāda ir fiziskās darbības metodes «universalisma» piekritēju propagandējamās formulas «no vienkāršā uz sarežģīto» objektīvā jēga.

Viss Stāņslavskā sistēmas gars sacēlas pret to.

Aizrāvies ar savu atklājumu, sarežģīdams tajā jaunas iespējas aktiera tehnikai, Stāņslavskis rakstīja «Otello» režijas plānā: «Vai var pieļaut, ka aktieris, kurš gadiem ilgi gatavojis lomu un lugu, kurš sēfantazējis par ikvienu tās momentu veselās poēmas, kuram acu priekšā ir iluzija dekorācijas, apgaismojuma, kurš sajūt uz sevis grimu un kostīmu, kurš satiekas ar citiem aktieriem, kas dzīvo ar to pašu izjūtu un rada uz skatuves vispārēju atmosfēru, kas, pateicoties skatītāja klātbūtnē, sasniedz augstu deģmes pakāpi utt., — vai var pieļaut, ka šāds aktieris būs aizmirsis visu to, kad viņam dos uzdevumu, kas būs līdzīgs viņa stāvoklim lūgā, un vai var pieļaut, ka viņš pie tam paliks vienaldzīgs?»

Protams, tas viss nāks atmiņā patš no sevis, un šāds uzdevums būs vienīgi vilinātājs, lai ierosinātu jau gatavo un uzkrāto, kas, aktierim pašam nemanot, dzīvo viņa dvēselē.

Bet, lūk, kur ir paņēmienu noslēpums un triks. Ja jūs sāksit tieši ceļā parādīt to, kas jums sagatavots loma, būs 90% varbūtības, ka jūs nokļūsit uz jūtu attēlojuma līnijas. Turpretim, ja jūs sāksit gluži vienkārši darboties un katrā izrādē ik reizes jaunā veidā atsināt jums spraupto uzdevumu, jūs iēsīt pa pareizo līniju, un jūtas nenobīsies, bet ies ar jums.»

Jātauta, kur tad tie ir «aktiera atslogošanās» — šajos vārdos, kas ietver fiziskās darbības metodes pozitīvo koncepciju? No sarežģītā uz vienkāršo un no tā atkal uz sarežģīto — lūk, celš, pa kuru ved aktieri Stāņslavskis.

Fiziskās darbības metodes «universalisma» piekritēji, kas pasludina šo metodi par vislabāko līdzekli idejas iemiesojšanai, uzskata, ka aktieris var nerūpēties par lomas idejisko iztulkšanu, jo ideja «jau ir lūgā» un tādā neizbēgami «atklāsies», «izrietēs» no fiziskās darbības un cīņas loģikas. Vai tāpēc, ka šā apgalvojuma galīgā aplamība?

Šis radošā procesa koncepcijas piekritēji gari un plaši deklarē, ka viņu uzskatī ir materialistiski, bet īstenībā tā

ir materialistiskās estētikas pamatu vulgarizācija, objektivistiskas, naturalistiskas mākslas sludināšana, mākslas, kurai trūkst aktīva pārveidotāja pirmsākuma.

2.

Padomju daudznāciju teātra darbiniekus viņu pieredze pārliecinājusi, ka Stāņslavskā sistēmas ieviešana jaunrades kolektīvu praksē parasti nodrošina to profesionālo izaugsmi. Izkopjot savu meistarību, konsekventi cīnoties pret aktieru štampi, pret teātra rutīnas paliekām, kas traucē iemiesot uz skatuves jaunā iezīmes, cenšoties radīt saskaņotu aktieru ansambli, nostiprinot progresīvās jaunrades ētikas principus, mūsu labākie teātri līdz ar to atrisina lielus idejiskus jaunrades uzdevumus. Pati dzīve apgāzusi kritiku-kosmopolitu melīgos spriedējumus par to, ka Stāņslavskā sistēmas ieviešana it kā varot novest pie teātru nivelēšanas, pie to patstāvības zaudēšanas jaunradē.

Diemžēl, darbs, ko veic, pēstījot un radoši attīstot Stāņslavskā sistēmu, kā arī pielietojot to praksē, vēl atpaliek no mūsu mākslas uzdevumiem un prasībām. Vairāki režisori parādījuši, ka viņiem ir pavirša, diletantiska izpratne par sistēmas jautājumiem. Vissavienības Mākslas lietu komitejā un tās vietējos organos līdz pat šim laikam praktiski neko nedara Stāņslavskā sistēmas propagandai un apgūšanai, pret šo svarīgo darbu izturas tā, it kā būtu runa par to vai citu teātra darbinieku privātu pasākumu, kaut gan īstenībā runa ir par pasākumu ar valstisku nozīmi. Rūpēties par to ir Mākslas lietu komiteju, pārvalžu un vietējo nodalju tiešais pienākums.

Teātra darbinieku vidū vēl sastopami kaitīgi uzskati, it kā sasprindzināta darba apstākļos «sistēma» esot kaut kāda «greznība», kas pieejama dažiem vadošajiem teātriem; ne jau visi no viņiem sapratuši, ka ignorēt «sistēmu» nozīmē neizmantot līdz galam visas iespējas, kas ļauj sekmīgi cīnīties par izrāžu māksliniecisko kvalitāti; gala iznākumā tas nozīmē neievērot padomju teātra interesi.

Padomju teātra darbiniekam Stāņslavskā sistēma ir viens no svarīgajiem līdzekļiem, kas sekmē socialistiskā realisma principu realizēšanu teātra praksē.

(Turpinājums nākamajā numurā)

IZKROPLOTĀ KLASIKA

Teātra māksla kapitalistiskajās zemēs ir ariemā, neārstējamas krīzes stāvoklī. Buržuaziskā teātra iekšējās saīšanās process turpinās aizvien pieaugošā ātrumā: aizvien acīm redzamāki kļūst tā nespēks jaunrades laukā, aizvien nemierīgāka ir tā svaidšanās, aizvien drūzāināki kļūst tā mēģinājumi vismaz kādu laiku novilcināt savu galīgo bojā eju.

Imperialistiskā reakcija atrauj mākslu no dzīves īstenības un nonāvē kuru katru brīvu radošu domu. Pastiprināti tiek izplatīti piekani, bezsaturīgi farsi, kas novirza skatītāju no tagadējā laikmeta lielajiem, ļoti svarīgajiem jautājumiem, un tā saucamās «problēmu» lūgas, kas, izdabājot kara kurinātājiem, rošina zemiskus, asinskārus instinktus. Skatītāju saistīšanai izmanto visus līdzekļus — primitīvu rupju naturalismu un simbolisma abstrakto nosacītību, sirrealistiskus murgu tēlus un dažādos formalistiskus trikus. Bet viss šis nolietotais inventārs pazaudzējis pat ārēju «asumu». Auksti un drūmi ir mūsdienu buržuaziskā teātra tukšnesi.

Tā saucamās «melnās» lūgas, ko piegādā amerikāņu tirgus un kas ar baudu tikšanās ar cilvēku ciešanām, noziegumiem, slepkavībām, kas kurina kara psihozi un aicina sākt jaunu pasaules karu, modina skatītāju plašājis masās dzīlu riebumu. Labāko dramaturgu progresīvajām lūgām nav nekādu izredžu nokļūt uz «lielās» skatuves, kuru imperialistiskā reakcija rūpīgi sarga no «bīstamu domu» iespēšanas. Protams, padomju dramaturģijai un jaunajam lūgām, kas radušās tautas demokrātijas zemēs, šī skatuve ir pilnīgi slēgta.

Angļu režisors Pīters Koutss rakstā, kas publicēts nesen vienā no žurnāla «Theatre News Letter» numuriem, sūrojas par to, ka kuru katru jaunu lugu ar progresīvu saturu teātra prese uzņem naidīgi un nicinoši saukā to par «spredīki». Koutss salīdzina Anglijas mūsdienu teātri ar izgreznotu skalogu, kas pieblīvies ar bulatforijām. Jēbkrūz insecenētā mēģinājums radīt iziādē pārdomātu ansambli, kas atklātu lūgas ideju, saskaņā ar Koutss liecību, uzduras trokšņainai pretestībai: «Visās malās atskan valšanas un gaudas, un režisoram aizrādā, ka viņš, acīm redzot, cenšoties sagraut komerciālo teātri un iznīcināt «zvaigžņu» sistēmu».

Angļu režisors Kens Tinens salīdzina mūsdienu Anglijas dramaturģiju

J. BUROMSKA

ar meistarību, kurš sen zaudējis prasmi izcirst statuas no marmora un granīta un nodarbojas ar figuru griešanu no ķiršu kauliem. Tādu pašu ieslīgšanu sīkumos Kens Tinens saskata arī aktieru mākslas laukā. Viņš atzīmē, ka Anglijā un Amerikā pēdējā laikā vizuāliemīgākie skatuviskie tēli radīti epizodiskajās, bet nevis galvenajās lomās. Saskaņā ar Kena Tinena apgalvojumu, no angļu un amerikāņu teātra mākslas redzes loka izludusi veselā, nedalītā ainava, palikušas vienīgi detaļas. Teātris ir «centrēdes spēka» varā. «Anglija, — raksta Kens Tinens, — ir tukšnesim līdzīga zeme kā etiķā, tā arī intelektuālā ziņā. Angļu teātri ikvienā strādā tikai patē par sevi, un mūsu teātri var salīdzināt ar zirgu skrīšanās sacīkstēm, kurās zirgi jono dažādos virzienos».

Izlieļtie Brodvejas «grāvīji» uz Eiropas skatuves aizvien biežāk un biežāk piedzīvo neveiksmes. Vienā no pēdējiem žurnāla «Drama» numuriem ievietota režisora Dž. S. Trevina raksts, kas ir visai raksturīgs angļu teātra darbinieku noskaņojumam. Angļu režisors ar kodīgu sarkasmu raksta par skandaliozo izgāšanos kādu piedzīvoju uz Londonas skatuves lūgā «Tramvajs», ko uzrakstījis amerikānis Tenesijs Viljams un ko ASV prese izsludinājusi par amerikāņu dramaturģijas «šedevru».

Raksta autors ir sašutis par nedzirdēto reklamas troksni, ko sacēla ap šo lūgu, kura, kā viņš raksta, «izrādījies tikai netīrs anekdotes par erotiskā zinā izvirtību sievīti, kas iet bojā Jaunās Orleansas graustos». Trevins aicina savus tautas brāļus «turpmāk neuzskatīt kuru katru Brodvejas haturistu par jaunzradušo klasiku».

Kapitalistisko zemju teātru skatītāju zāles valda aukstums, vilšanās. Šo teātru vadītāji protams nevar nesaredzēt mākslas krīzi, viņu ieviešamo reakcionāro metožu pilnīgo neveiksmi. Par teātrim draudošajām briesmām piedzīvo ne vien garīgi, bet arī fizisku nāvi spiesta rakstīt pat buržuaziskā teātra prese. Izeju no šīs krīzes cenšas atrast «jaunas» formas atklāšanā. Ar galīgi reakcionārā amerikāņu dramaturga Torntona Valdera «laimīgo» roku par teātra mākslas būtību izsludināja nevis dramaturģiju un aktieru sniegumu, bet

gan skatītāju zāles un skatuves iekārtojumu.

Amerikāņu jaunajā teātrī, kas saucas «Teātris-arena», skatuves laukums atrodas zāles vidū, skatītāji novietojusies tam visapkārt amfiteātri, aktieri uzņak uz skatuves pa lūku, kas izveidota skatuves grīdā. No šīs teātra telpas jaunās formas gaidīja brīnumus un daudz rakstīja par «aktieru un skatītāju zāles kontakta nostiprināšanu», par «aktiera trīsdimensiju uzverti» utt. Bet reizaino cerību vietā nāca vilšanās. Angļu žurnāls «Theatre News Letter» vienā no nesensiem numuriem raksta, ka visi šie eksperimenti ir jauns pierādījums vecajai patiesībai: «Lai arī kuru tēlotu aktieri — uz laukuma kuram visapkārt atrodas skatītāji, vai uz parastās skatuves, — galvenais nav vis patī skatuve, bet gan tēlojuma kvalitāte.»

Šāda veida «sensacījām», kas pastāvīgi parādās buržuaziskās teātra preses lappusēs, spraušs par mērķi novirzīt teātra darbiniekus no cīņas par mieru un patiesu demokrātiju no cīņas, kurā piedalās visi progresīvie cilvēki, novirzīt no pārdomām par teātra mākslas krīzi kapitalistiskajās zemēs.

Tajā laikā, kad buržuaziskā teātra prese savās slejās nodarbojas ar niekiem, reakcionāri nesaudzīgi valā savu zemju teātra mākslas labāko pārstāvjus. Pietīks saukt atmiņā likteni, kādu piedzīvoja Pols Robsons, izcēlās sabiedriskais darbinieks lieliskā dziedoņs, lielais un daudzpusīgais aktieris, kuram saskaņā ar Volstrīta pavēli liegta iespēja darboties uz skatuves!

Meklējot izeju no strupcēla repertuara iautājumā, buržuaziskie teātri pieveršas klasiskajai dramaturģijai, cerēdami vismaz tādējādi saistīt tiem ticēt beigušos skatītājus. Tomēr, zaudējuši idejisko dziļumu un māksliniecisko viengabalainību, kapitalistisko zemju teātri ir bezspēcīgi pat pašu zemju klasikas uzdevumos. Teātru veikālnieki un uzņēmēji cenšas izmantot savos nolūkos interesi, ko tauta veltī klasikai. Viņi apzināti izkēmo pagājis dramaturģijas pamatdomu, dīzenumu ar formalistiskiem trikiem, ar dažādiem lētem vizuāliem un faktiski izkroplo pasaules dramaturģijas šedevrus.

Pat Anglijas labākajā teātrī Sekspira lugu uzdevumi ir tukši un bezsaturīgi, neraugoties uz atsevišķiem aktieru panākumiem.

Žurnāla «Theatre News Letter» kriti-

ķis recenzijā par šai teātrī inscenētās lūgas «Divpadsmitā nakts» izrādī rakstā: «Noskatīties šo izrādī, jutos kā visnelaimīgākais cilvēks: manas cerības bija sabrukušas, sapni nebija piepildījusies. Nekad man nav nācies skatīt tik piekani amerikāņu izrādī. Kaut kādas jaunas būtnes brīžiem parādījās uz skatuves un bez iebēda redzama iemesla lēkāja un skrādīja pa to izrādās, tie bijuši «Ilirijas iedzīvotāji». Varēju vienīgi nožēlot to, ka viņi nebija palikuši savā dzimtenē. Un par ko viņi tā priecājās uz šīs skatuves, kur viss bija drūms un pelēks un kur koku un ēku konvencionālie attēli nezin kāpēc bija aptīti zvejnieku tīkliem. Tāds bija fons, bet kas attiecas uz stāviem, kuri atradās avanscenā, tad tie bija patiešām apbrīnojami. Tie bija Malvolio ar sarkanu degunu (kā redzams, Malvolio kļuvis par alkoholiķi) un Fests, kas ar savu tēpu atgādināja atkritumu novācēju, un sers Endrju Egjūčīgs, kas izskatījās kā vecs vecis... Slavenā dziru aina pārvērtusies par klaunu priekšnesumu, kurā istu komedijas jaunradī aizstājuši visvairāk cirka triki ar kāpnēm».

Padomju skatītājs labi atceras Sekspira komedijas «Kā jums tīk» satyrīgo izrādī uz Jermolovas vārdā nosauktā teātra skatuves. Padomju zinātnieki — Sekspira daļrades pētnieki uzskata šīs komedijas daudzpusīgu un dziļu saturu par sevišķi nozīmīgu Sekspira daļrades vispārējā raksturojumā.

Šīs komedijas uzdevums Brodvejas iezīmējās ar pilnīgu izgāšanos. Pie tam amerikāņu kritika par neveiksmīgās izrādes vaininiekus izsludināja... Sekspiru un atzina, ka viņa lūga esot «vāja».

Izpildidami norādījumus, ko dod viņiem saimnieki, kas savukārt paklausīgi seko amerikāņu bosiem. Anglijas režisori cenšas modernizēt Sekspiru. Viņa darbus bieži uzved uz angļu, franču, amerikāņu teātru skatuves mūsdienu tērpos. Protams, galvenais ir nevis tērpi, bet gan tas, ka buržuaziskais kosmopolitiskais teātris cenšas atraut Sekspira, Moljēra, antiko dramaturgu darbus no to dzīvajām vēsturiskajām un nacionālajām saknēm, sniegt tos skatītājam ārpus laika un telpas un tādējādi atņemt personāžiem konkrēto sociālo raksturojumu, sagrozīt dramaturga idejisko nodomu.

Nesen Amerikā parādīja lugu «Spitnieces precības» XIX gadsimta vidus kostīmos. Starp citu, arī šāds atrisinājums visai nūskā laika dekadentiem jau liekas esam pārkārt realistikais. «Teatr Elizeo» Romā uzveda Sekspira komediju «Kā jums tīk» nevis XVI gadsimta

šajos tērpos, bet gan tādos kostīmos, kādi «varētu būt bijuši XVI gadsimtā». Uz skatuves bija uzcelta īpaša konstrukcija, kas atgādināja tvaikona dzenskrūvi, no kuras lāpstainām auga vārgi kociņi, no kuriem apkārt bija izmētāti apgrauzti kauli; tas viss attēloja Ardenu mežu... Tvaikona dzenskrūvei apkārt staigāja aktieri, kuru tēlojuma, saskaņā ar recenzenta liecību, XVIII gadsimta kavalieri un dāmu stilizētā klanšanās, reveransi bija apvienoti ar «renesanses pastoraļes patetiku un sirrealistiska somnambulisma momentiem».

Pēdējā laikā angļu žurnālos ievietoto fotoattēlu vidū kuros parādītas klasiskās izrādes, var ieraudzīt Ofeliju milzīgā krinolinā, spoku «Hamletā», ko norīnājis Tomass Karlelis, Leontu un viņam tuvu stāvošās personas «Ziemas pasākā», kuri atgādinā Atilu un senos hūnnus...

Visa šī baidmā eklektika izskaidrojama ar to, ka buržuaziskais teātris tīšām, par spīti loģikai un veselajam saprātam, mākslīgi savieno dažādos laikmetus, cenšoties ar neaizdiem «efektiem» pārslēgt visu pilnam izbaudījušos, pārsātinātos skatītājus partera pirmajās rindās.

Mūsdienu buržuaziskajai dramaturģijai raksturīgā cenšanās aiziet no objektīvās īstenības, noslēgties no tās subjektīvā «es» iedomātajās robežās ir zīmīga arī klasikas uzdevumiem. Režisori cenšas parādīt, ka apzinas sfērā ielaižas «zemanzinā esotais», kā izzūd robeža starp īstenību un sapni. Lielo tragediju tēli, kas radīti no miesas un asinīm, šajās izrādēs pārvēršas par nirmšnāves murgu bālājiem rēģiem. Kāds buržuaziskais zinātnieks — Sekspira darbu pētnieks izskaidroja teātra darbiniekam, ka «lūgā «Julijs Cezars» reāls personāžs ir vienīgi Bruts un, pareizāk sakot, pat ne Bruts, bet viņa iztēle. Visi personāži ir tikai Bruta vizijas, kad viņš pirmsnāves stundā atceras savu dzīvi». Tragedijas darbība norisinās Bruta apzinā. Analogisks ir «Hamleta» traktējums. Tragedijas notikumi esot sapnis, ko redzējis danu princis savā nāves gultā, briesmīgs sapnis, kurā izdomājumi sajaukti ar patiesību. Par mīrēja sapni izsludināts arī «Makbets». «Šajā lūgā, — raksta angļu teātra kritiķis, — nav nekā, atskaitot izdomu. Kaut gan Makbets, Dunkans ekzistējoši īstenībā un kaut gan patiešām notikusi slepkavība, bet kāda mums par to dala! Tēpat tūdaļ izvērza hipotēzi par to, ka nozieguma nav bijis, ka Makbets vienīgi gribējis nogalināt Dunkanu.

(Turpinājums 6. lapa pusē)

M. Grekova vārdā nosauktās studijas izstāde Rīgā

Berlīnes krišanu, piegājis pie kartes un iesprauž sarkanu karodziņu vietā, kas apzīmēja fašistiskā «reicha» galvaspilsētu. Priekš un gandarījums mirdz biedra Stalina un viņa cīņas biedru — Politbiroja locekļu sejās. Tādu ainu vēsturiskajā gleznā «Uzvaras stunda» veidojis mākslinieks V. Pravdins.

Silts lirisms dveš no Stalina premijas laureata I. Jevstignejeva gleznas «Frontes zemniecā». Ar lielu mīlestību tai veidotas kaujinieku sejas. Skatītājam atklājas karavīru kaujas draudzība un sirsniņais biedrskums. Dziesma, ko savu kara biedru ciešajā pulcinā spēlē bajanists, liek domāt par Dzimenteni, garā doties uz dzimtajām vietām, kas tuvas un dārgas ikviena cilvēka sirdij.

Daudzās mākslinieku — karavīru gleznās un zīmējumos galvenā tema ir Padomju Armijas cīnītāju varonība, drosme un virsība. Šī savilņojošā tema atklāta gleznotāja P. Pinkiseviča darbos «Kauja Sevastopoles ielās» un «Trieceņzbrukuma pret ienaidnieku».

Grekovieši — grafiķi izstādē pārstāvēti ar desmitiem oriģinālu, dziļi saturs piesātinātu darbu. Grafikas mobilizējošais spēks ļoti spilgti parādījās Lielā Tēvijas kara gados. Plakāti, karikatūras un zīmējumi visur atmaskoja ienaidnieku, modinot naidu pret fašismu, iedvesmojot padomju tautu cīņai. Šie darbi jau kļuvuši par vēstures dokumentiem, kas stāsta par padomju cilvēku varonību un lielo spēku cīņā pret divdesmitā gadsimta mežoniem (V. Bogatkina darbi «No Maskavas seriāla», P. Baranova «Divkaujas beigas»).

Izstādē noslēdzas ar plakatiem «Cīņa par mieru», kas atmasko un brīdina jauna kara kurinātājus, liek atcerēties viņu priekšteču kauna pilno galu.

Pāris vārdi jāpasaka par izstādes trūkumiem. Tajā nav darbu par padomju Bruņoto Spēku dzīvi pēckara laikā. Grekova vārdā nosauktās studijas mākslinieki vēl nav atspoguļojuši savā daiļradē, kā padomju karavīru un vīrsnieku; tagad neatlaidīgā darbā un mēcībās cel savu meistartību, papildina viņiem nepieciešamo prasmi un zināšanas.

Grekoviešu darbu izstādē ir ievērojams notikums mūsu mākslas dzīvē. Tā apliecina padomju tēlotājas mākslas augšupeju, tās mākslas augšupeju, kura parāda dzīves patiesību, slavinā liela Stalina laikmeta cilvēkus.

M. Proļasovs

Pagājušo trešdien Dailes teātri notika V. Sekspira komedijas «Divpadsmit naktis» pirmizrāde. Attēlā: L. Smits (Malvolio), A. Michelsons (Tobijs Belēs), A. Kalpaks (Endrju Egjučiks), K. Valdmanis (Fests), E. Bramberga (Marija). J. Lercha uzņ.

Amerikaņu „dzeltenās” preses pēdās

Anglijas reakcionarajai preseī ir liela pieredze dažādu pretpadomju izdomājumu perināšanā un izplatīšanā. Tā lieto dažādas, pat visapkaunojošākos papēmienu, ja vien ar to palīdzību var modināt angļu tautā neuzticību pret Padomju Savienību, noslēpt no saviem lasītājiem padomju cilvēku patiesos centienus un dzīvi, dot viņiem izkropļotu priekšstatu par visu, kas notiek padomju zemē. Buržuaziskie pērkamie skribenti, cenzdamies pārspēt viens otru šajā laukā un tādējādi izpelnīties savu īsto saimnieku — amerikāņu bosu labvēlību, neatsakās pat no visurpārkājiem, vienojējīgākajiem viltojumiem.

Nesen arī daudz pieredzējušie angļu kapitalistiskās preses «avižu piju» meistari Flitstrīta (ielā, kur koncentrējas Londonas buržuazisko laikrakstu redakcijas) varēja pabrīnīties par savu amata brāļu, žurnāla «Everybody's» («Visiem») spalvas gangsteru veiklību un apskaut viņu «izdomu».

Šā plaši izplatītā sensāciju izdevuma redakcija bija kaut kādā ceļā sadabūjusi plakatu, kas laists klajā Padomju Savienībā sakarā ar parakstu vākšanas kampaņu Stokholmas Uzsaucumam. Minēto plakatu pagājušajā vasarā varēja redzēt daudzās padomju zemēs pilsētās, daudzos lauku novados. Tajā vīrs Padomju Savienības, Ķīnas Tautas Republikas, Polijas, Čehoslovākijas, Ungārijas karogu attēliem ir

izteiksmīgs, spilgts uzraksts: «Miers uzvarēs karu!». Žurnāls «Everybody's» ievietoja savās slejās šā plakata reprodukciju, sniedzot zem tās redakcijas paskaidrojumu. Minētā paskaidrojuma tekstā skaidri un gaiši pateikts, ka uzraksts vīrs plūvojošajiem karogiem padomju plakātā, pārtulkots angļu valodā, skanot tā: «Mēs iekarosim visu pasauli». Patiešām apbrīnojams tulkojums!

Žurnāla «Everybody's» redaktors ar mierīgu prātu var atļauties šādu nekaunīgu gūgāšanos. Anglijā krievu valodu prot tikai retais, no «Everybody's» lasītājiem, varbūt, tikai pāris cilvēki spējīgi atklāt šo viltojumu, un tāpēc nekāda sašutuma vētra nav gaidāma. Tofies pārējiem žurnāla abonentiem dots vēl viens «iespaidīgs pierādījums», ka Padomju Savienībā domājot par «pasaules iekarošanu»...

Tāču nekādi ne pirksta izzīstī «pierādījumi», nekādas avižu pīles nespēj pārliecināt, pievilt un demoralizēt Anglijas darba tautu. Aizvien skaļāk un skarbāk tā izsaka savas domas un sašutumu ne vien par neēdīgajām insinujācijām un to autoriem, bet arī par viņu saimniekiem un iedvesmotājiem — jauna pasaules kara kurinātājiem, amerikāņu un angļu imperialistiem. Aizvien lielākā skaitā tā stājas lielās mierā cīnītāju armijas rindās, lai piepildītos cildenais lozungs «Miers uzvarēs karu!».

IZKROPLOTĀ KLASIKA

Turpinājums no 5. lappuses

Sajās nepatiesajās izrādēs nerealī ir arī paši «domātāji subjekti» — Bruts, Hamlets, Makbets, to īsta realitāte piemīt vienīgi «iztēlei». Tāds ir drūmā solipsisma piekritēju gala secinājums. Klasikas izrādēs buržuazisko zemju teatros ietekmējis arī kapitalistiskajai pasaulei tipiskais plēsonu amorālisms. Sekspira uzvedumi un amerikāņu skatuves pārpilnībā piesātināti ar tumsām un cietirdīgām krāsām, kas raksturīgas mūdienu «melnajam lugām».

Kā šāds amorālo principu apliecinājums izskanēja «Makbets» pēdējais uzvedums Brodvejā. Inscenētājs bija iznīdējis traģēdijas etisko pamatu, viņš apzināti izvairījies atklāt, cik kaitīgi ir godkāre un plēsonīgai egoisms, kas noved līdz noziegumiem un nenovēršamai boļā elai. Traģēdijas drūmā atmosfera bija tīšām sabiezināta, izrāde piebīvēta ar ļoti daudzām «sausām», kas Sekspiram ir svešas. Tās tīri fizioloģiskās bailes, kādas šī asinskārā izrāde izraisīja skatītājos, amerikāņu kritika nosauca par «teatra vitalo spēku». Visai izrādē cauri gāja Makbets tēls, kas atsācījies no pasaules un «ik brīdī nododas psichoanalīzei». Recenzenti ar verdziski lišķīgu saļūšņu nosauca šo izrādi par «mežoniņu un primitīvu». Teiksim tieši, divaina uzslava!

Sekspira šajā zinā nav izpētums. Tikpat pastiprināti buržuaziskajai teātri «modernizē» antīko klasiku traģēdijas, kuras parasti uzved franču dramaturģu — Žana Kokto, Žana Anuila un citu pārstrādājumos. Starp citu, vārds «pārstrādājums» nezin vai ir vietā, tāpēc ka šeit būtu jāmums ir darīšana ar mūdienu buržuaziskās dramaturģijas ražojumiem, kas piesātināti ar tai tipisko bezcerīgo pesimismu. Viens no Anuila pēdējiem «darbiem», kam dots nosaukums «Eiridika», ir tipisks paraugs, kas raksturo šo antiskuma dekadentisko falsifikāciju.

Lugas darbība norisinās tagadējā laikmeta kapitalistiskā zemē. Orfejs ir klejotājs muzikā, kas spēlē akordeonu, Eiridika — maza aktrisiņa; viņa iet boļā autobusa katastrofā, bet viņa rēgs atcerēties pē Orfeja. Tāpat kā senajā mitā Orfejs atkal pazaudē savu Eiridiku. Bet ja senajā mitā nāve bija

traģisks un bēdīgs notikums, tad Anuila dekadentiskajā pesimistiskajā lugā nāve parādīta kā augsstākais un vienīgais labums.

Kā zināms, antīko «motivus» izmanto savā izvirtušajā dramaturģijā arī Sartrs. Viņa luga «Mušas», kas izveidota, it kā likot pamatā Eschila «Orestiju», sludina slepkavības un asinsizliešanu.

Buržuaziskā teatra režisori meklē klasiskā materiālu modē esošās izvirtušās buržuaziskās filozofijas ideju apliecināšanai. Tā piemēram, kāds no režisoriem prasa atgriezties pie antīkās klasikas, tāpēc ka viņu... valdzina «dievu morālās kļūdas». Pēc šā režisora domām antīkajai traģēdijai ir kā esot raksturīgs tas, ka tājā trūkstot ideālu, un sevišķi pievēršot šajā traģēdijā esot «nezodīgo izvirtu debusu iemītnieku zemiskā rīcība».

Līdzīgi tam, kā tagadējā laikmeta dzīve atspoguļot mūdienu buržuaziskās literatūras, mākslas, glezniecības greizajā spogulī un parādīta izmisuma un nolemība — jūtu apdvēsto drausmīgo murgu izkēmotajos tēlos, tā arī pagātnes lielle dramaturģijas darbi, iziedami cauri mūdienu buržuaziskās apziņas prizmai, pazaudē cilvēku raksturu dzienu, domu un jūtu dziļumu, kaislību vētraino, varēnu un kļūst līdzīgi nevis saules apmirdzētajām statujām: no Parosas marmora, bet gan «kropļo dievu» drūmajiem tēliem.

Klasiskā darbu idejiskais saturs, personāžu raksturojums utt. pavisam neinteresē mūdienu buržuazisko teātri un buržuazisko teatra zinātni. Tipisks fakts šajā zinā ir, piemēram, tas, ka plašajā rakstā «Kā uzvest Seridana «Mēlnesības skolu», kas ievietots kādā amerikāņu žurnālā nav ne vārda par lugas ideju, par personāžu raksturiem.

Krievu klasika pēdējos gados gandrīz nemaz neparādās uz buržuazisko teātru skatuves bet reģe gadījumi, kad inscenēta krievu klasiskā dramaturģija, saistīti ar lielo rakstnieku darbu rupju vulgarizāciju, tīšu izkropļošanu ar to idejiski satiriskā satura mākslīgu notušešanu. Tā, piemēram, izrādē «Revidenti», kas uzvesta Londonā 1948. gadā, visi tēli bija atrisināti māksloti groteskā

plāksnē un atgādināja marionetes. Angļu prese bija spiesta atzīt, ka «skatuviskajam ietēram, kas patar sevi ir krāsu bagāts, nebija ne mazākā sakara ar lugas saturu» un ka «izrāde atgādināja: fantasmagoriu, kurā nav bijis pat humora atspulgas». Starp citu, radās kritiķi, kuri pat šo izrādi atzina par pārāk... realistisku!

Izskatot uzveduma fotoattēlus, nav grūti izprast tā būtību. Lūk, Chlesta-kovs augstā cilindā, tās rūtainā mētelī un ar spieki rokā ienāk istabā. Viņš ļoti atgādinā cirka klaunu. Lūk, Gorodničis taisās doties uz viesnīcu sagaidīt ievērojamu viesi. Bobčinskis un Dobčinskis (viņiem, protams, ir tādas pašas rūtainas šalles) uzvelk Gorodničim kājās zābakus. Žurnāls «Theatre World» atzīmē, ka Osips parādīts kā «bārdains, matiem apaudzīts vecs blēdis, kas ieradies tieši no stepēm» (!?). Tas pats žurnāls dara zināmu, ka Annas Andrejevna — Marijas Antonovnas lomu tēlojumā valdiļis kļiedzoši karīkējošs tonis.

Visā šajā seklajā kņadā, kas pārvērtusi lielo komediju par paviršu farsu, ir īzeime, kas tipiska pasaules klasikas uzvedumiem uz angļu skatuves. Izrādes stilizētie tēli ir «angliskoti»: recenzents norāda, ka no tiem vēmojot «Dikenss un Hogarts». Angļu buržuaziskais teātris parasti atrauj pasaules klasika» darbus no to vēsturiskā, nacionālā pamata un uzliek tiem zīmogu: «Razots Anglijā».

Buržuaziskie teātri nīpē Čehovu par drūmu pesimistisku hipochondriku, kura darbos neesot pat smaida ēnas. Čehova «Kīršu dārza» uzvedums Londonā (1948. g.), saskānā ar žurnāla «Theatre World» vārdiem, bija «nemanāmi un visai prasmīgi angļiskoti». Tā pašā kaitīgā virzienā galējā izpausme ir «Kīršu dārza» nesenais inscenējums Amerikas Savienotajās Valstīs, kur tam ne tikai dots jauns nosaukums («Glicīniju bīrzs»), bet arī visi personāži aizstāti ar amerikāņiem.

Dzīvais vēsturiskais saturs iznīdēts Musorgska «Borisa Godunova» uzvedumā uz Londonas operas skatuves. Musorgska realisma un tautiskuma vietā šajā uzvedumā stājusies abstrakta simbolika, operas mistisks traktējums ārpus laika un tēlos.

Visus šos buržuazisko mākslas biznesmenū viltojumus skatītāju plašās masas nepieņem, tās ar nepacietību zaida lielo

klasisko darbu patiesu skatuvisku iemiesojumu. Lai arī kā «trako reakcija, progresīvie spēki kapitalistisko zemju mākslā aizvien skalāk liek atskanēt savai balsij. Nesen kāds vienkāršs angļu skatītājs aizstūlīja vēstuli Londonas žurnāla «Drama» redakcijai. Vēstules autors dzīvo kādā no tām nelielajām Anglijas pilsētām, kurās ne vien nav pastāvīga teatra, bet kur ļoti reti iebrauc arī viesizrāžu trupas. Šajā pilsētā iegriezies apkārceļojošs kolektīvs, kurā ietilpst jauni aktieri (vecākajam ir divdesmit seši gadi). Šis kolektīvs apbraukā provinci smagajā automašīnā. Tā repertuārā bijušas trīs Čehova lugas — «Bildinājums», «Lācis», «Jubilējs». Vēstules autors pastāsta, ka, neraucoties uz sliktu laiku un biezo miglu, uz izrādi ieradusies skatītāji no visattālākajiem ciemiem. «Vini tika bagātīgi atalgoti» — iesaucas vēstules autors un atzīstas, ka viņš pats tikpat kā neesot pazinis Čehovu. Viņam bija prātusi iestāstīt, ka «nekas nevarot būt drūmāks par Čehovu», un viņš neesot jutis vēlēšanos lasīt to. Bet, lūk, sākas izrāde, un «Čehovs vienā mirklī savaldzināja mūs — man reti nācies būt klāt tik ļoti drīz dzirkstoša dzīvesprieka pilnā izrādē».

Neapšaubāmi, kapitalistisko zemju teatros ir apdāvināti aktieri, kas meistarski tēlo atsevišķas klasiskā repertuāra lomas: neapšaubāms fakts ir arī tas, ka teatra aizvien dziļākā krīze kapitalistiskajās zemēs liek domājošiem aktieriem iegrimt pārdomās par celiem uz patiesu mākslu.

Reakcijas spēki dara visu iespējamo, lai aizkavētu krievu klasikas un padomju dramaturģijas darbu nokļūšanu uz skatuves. Dažās kapitalistiskajās zemēs, piemēram, ASV un Anglijā, padomju dramaturģija faktiski ir aizliegta. Tomēr 1950.—1951. gada sezonā Londonā bija noorganizēta Korneičuka, Surova, Sofronova luzu publiska lasīšana.

Ar katru dienu aug augumā cīņa par mieru un demokrātiju pret reakciju un kara kurinātājiem. Šī cīņa aptver aizvien plašākas teatra darbinieku aprindas. Vienīgi progresīvo spēku uzvara pāvērs mākslai nākotnē jaunrades ceļu, kas dos tai iespēju pareizi, dziļi traktēt pagātnes lielo rakstnieku darbus, pilnvērtīgi iemiesot tos uz skatuves.

Nākamajā nedēļā

Sodien Latvijas Valsts universitātes aulā Budapeštas starptautiskā demokrātiskās jaunatnes festivala laureates, Stalina premijas laureates Zaras Doluchanovas (mecosoprāns) koncerts. Pie klavierēm A. Jerohins. Sākums plkst. 21.

24. septembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

25. septembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teatra dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

26. septembrī ASB «Daugava» stadionā sacensība futbolā starp Akademiskā Dramas teatra un Operas un baleta teatra kolektīviem. Sākums plkst. 17.

27. septembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā tulkotāju sekcijas sanāksme Apvienības tulkošanas procesā Saltikova-Sčedrina «Pošečonas senātnes» 5 nodaļu tulkojumu. Tulkotāja M. Sūmane. Sākums plkst. 19.

28. septembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā bērnu un jaunatnes literatūras sekcijas sanāksme. Apskatīs 1951. gada III ceturksnī LVI izdoto bērnu un jaunatnes grāmatu ilustrācijas. Referents J. Grants. Aicināti MS, LVI, bibliotēku darbinieki un skolotāju pārstāvji. Sākums plkst. 18.

29. septembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā krievu sekcijas sanāksme. Ziņojums par sekcijas turpmāko darbu. Sekcijas darba plāna apstiprināšana. N. Zadornova informācija par almanaha «Sovetskaja Latvija» 3. num. sagatavošanu. Sākums plkst. 19.